

Publikacija

IDEALUS VALDOVAS PINDARO PIRMOJOJE OLIMPINĖJE ODĖJE

Lina Tylaitė

Anglų filologijos ir Klasikinės filologijos katedrų bakalaurė

Pindaras (518–442 m. pr. Kr.) yra laikomas vienu iš garsiausių Antikos chorinių giesmių autoriumi. Nors jis buvo sukūręs apie keturis tūkstančius odžių, iki mūsų dienų išliko tik 45 epinikijai (giesmės, skirtos pagerbti atletų žaidynių laimėtojus). Išlikę epinikijai tradiciškai grupuojami pagal varžybas: Olimpinės žaidynės Elidėje, skirtos Dzeuso garbei, Pitinės – Delfuose Apolonui, Nemėjinės – Nemėje Dzeusui ir Istminės Korinte Poseidonui.

Pindaras savo kūryboje plėtoja tokias temas kaip dievų malonė, žmonių valdžia ir santykiai tarp dievų ir mirtingųjų pasaulio. Jis šlovina taurią sielą gražiame fiziniame kūne, aukština saiko idėją, tikėdamas pasaulio harmonija. Taip pat jis drąsiai reiškia savo nuomonę ir drąsiai, nors ir poetine forma, duoda patarimų tiems valdovams, kuriuos savo odėse šlovina¹. Galbūt netgi galima teigti, kad jis siekė tam tikros nepriklausomybės kaip menininkas, į užsakytus, konkrečia proga kuriamus epikinijus įpindamas jam aktualias problemas. Pindaras pirmas iš senovės graikų

poetų pabrėžia mintį, kad „nedorėlių po mirties laukia bausmė, o gerųjų ir dorųjų vėlės saulėtuose palaimintųjų laukuose“².

Pindaro odėms būdinga bendra schema, kuri susideda iš trijų dalių: pradžioje ir pabaigoje pašlovinamas nugalėtojas, o didžioji odės dalis yra skirta mitų atpasakojimams.

Pindaro *Pirmoji Olimpinė odė* šlovina valdovo Hierono pergalę vieno asmens žirgų lenktynėse 476 metais pr. Kr. Nėra tiksliai nustatyta, kada ši odė buvo parašyta: aleksandriečiai manė, kad ji buvo sukurta po jau po antrosios ir trečiosios Olimpinių odžių³, bet Aristofanas Bizantietis (III a. pr. Kr.), sudarydamas rinkinį, ją pateikė pirmąją dėl turinio, kadangi ši odė buvo skirta Olimpinių žaidynių šlovinimui ir kalbėjo apie Pelopą, pirmąjį besivaržiusį Elidėje⁴.

Kadangi chorinėje lyrikoje kiekviena eilutė yra skirtingo ilgio ir melodijos, *Pirmajai Olimpinei odei*, kaip ir kitoms Pindaro odėms, neįmanoma pritaikyti tra-

² Dilytė, 2005, 87.

³ William Race, *Pindar. Olympian Odes. Pythian Odes*, London: HUP, 1997, 44.

⁴ *Ibid.*

¹ Gilbert Norwood, *Pindar*, London: UC Press, 1974, 17.

dicinės metrinės analizės, netgi atpažįstant ajolietiško metro ypatybes⁵. Tai apsunkina poetinį vertimą: kadangi įprasta antikinius eiluiotus kūrinis į lietuvių kalbą versti akcentiniais metrais, savo schema atitinkančiais antikinius kiekybinius metrus (antikinių hegzametą į akcentinį hegzametą, antikinių jambą į akcentinį jambą ir t. t.), logiškas pasirinkimas būtų ir Pindaro metrus perteikti atitinkamu akcentiniu metru; tačiau rezultato, net jei būtų įmanoma jį pasiekti (pavyzdžiui, jei būtų natūraliai įmanoma tris ilgus iš eilės einančius skiemenis perteikti trimis iš eilės einančiais kirčiuotais skiemenimis ir pan.), skaitytojas nesuvoktų kaip ritmingų metrinų eilučių, nes dabartinių kalbų poezijoje tokie sudėtingi metrai nenaudojami. Atsižvelgus į šiuos sunkumus, vertimui buvo pasirinktas jambas, kadangi šis metras yra labai natūralus įvairiose akcentinė eilėdarą naudojančiose kalbose, taip pat ir lietuvių kalboje. Jambas – paprastas, lankstus ir universalus šiuolaikinių kalbų metras suteikia tekstui sklandumo, grakštumo ir iškilmingumo.

Pirmojoje Olimpiniėje odėje Pindaras subtiliai pabrėžia poeto ir poezijos svarbą, o kalbėdamas apie monarchinės valdžios nuopelnus, atskleidžia Hieroną kaip teisingo valdovo pavyzdį, neatsiejamą nuo turto ir valdžios kategorijų, iškeliančių jį virš kitų žmonių⁶.

Odės pradžioje Pindaras naudoja gamtos elementus estetiniam įspūdžiui sukurti, nuo vandens vaizdinio pereidamas prie Olimpijos, norėdamas pabrėžti ne tik varžybų, bet ir laimėtojo Hierono virše-

nybę. Pradėdamas nuo natūralių gamtos vaizdinių, poetas pereina prie aukso ir tokių žmonių sukurtų gėrybių kaip žaidynės. Galima būtų teigti, kad Pindaro odėje gamtos pasaulis suteikia aplinką ir vertę, skirtą palyginti su žmogaus darbo vaisiais⁷. Kaip ugnis išsiskiria nakties tamsoje, taip ir auksas išsiskiria sukauptuose turtuose. Degančios ugnies idėja pereina į visa užgožiančią saulę dienos metu. Ugnis ir saulė taip pat suteikia šilumą ir šviesą, todėl jų vaizdiniai tinka simbolizuoti Hieroną, kurio valdžia yra visa apimanti ir galinga Sirakūzuose ir nustelbianti kitus konkurentus⁸. Susiedamas auksą ir saulę per ugnį Pindaras sukuria dar vieną svarbų efektą: taip jis pateikia turtą kaip natūralų; tai visai nestebina, nes Pindarui turtas yra labai svarbus garbės simbolis. Poetas vandens, aukso, saulės ir Olimpijos vaizdinius nuosekliai transformuoja į turtingo ir galingo valdytojo metaforą.

Aprašydamas Olimpines žaidynes, Pindaras sutelkia dėmesį į Sirakūzus, norėdamas įvairiapusiškai pabrėžti pastarųjų svarbą tarp kitų miestų ir pristatydamas šalia esančius poetus ir dainininkus, atvykusius pas Hieroną. Pindaras sukuria sceną, kurioje idėja apie pergalės giesmę įkvepia daug kitų poetų stebėti šį valdovą ir jo veiklą. Nors odė realiame pasaulyje, aišku, jau yra atliekama, pačios odės pasaulyje, kurį valdo poetinis spontaniškumas, daina prasidės 17 eilutėje, kada lyrinis veikėjas lieps nuimti dorėnų lyrą nuo vinies. Šitoks retorinis uždelsimas suteikia poetui galimybę žavėtis Hierono iškelta puota tarp poetų.

⁵ Itsumi Kiichiro, *Pindaric Metre. The „Other Half“*, Oxford: OUP, 2009, 142.

⁶ Kathryn Morgan, *Pindar and the Construction of Syracusan Monarchy in the Fifth Century B. C.*, New York: OUP, 2015, 217.

⁷ *Ibid.*, 220.

⁸ Willem Jacob Verdenius, *Commentaries on Pindar Vol. II*, Leidenas: Brill, 1997, 5–6.

Reikia atkreipti dėmesį, ką naujo galima sužinoti apie Hierono paveikslą iš pirmos antistrofos ir pirmo epodo pradžios, kur jis yra parodomas kaip teisingo valdymo įsikūnijimas. Toks pateikimas gali paskatinti klausytojus, žinančius Homerą ir Hesiodą, apmąstyti Sirakūzų santykį su kitais literatūrinio karaliavimo pavyzdžiais, kadangi geras ir blogas valdymas ilgą laiką buvo smulkiai nagrinėjama tema epuose. Į tai atsižvelgdamas Pindaras sugretino Hierono valdžią su Homero *Iliados* Agamemnonu ir Hesiodo karaliais, kurie rūpinasi savo žmonių klestėjimu ir bendrauja su mūzomis⁹.

Hom. *Il.* 9. 98: λαὼν ἔσσι ἄναξ καὶ τοὶ
 Ζεὺς ἐγγυάλιξε
 σκῆπτρόν τ' ἠδὲ θέμιστας,
 ἵν' ἀσφισὶ βουλευήσθαι.¹⁰

Tuo tarpu Hieronui „teisingumo skeptras priklauso avingoje / Sicilijoje, pasižyminčiam puikiausiomis dorybėmis“ (12–13). Pacituotos eilutės leidžia ieškoti ryšio tarp jo ir Agamemnono, kadangi pastarasis savo autoritetą ir valdžią gavo kaip tik iš dievų valdovo. Be to, poetai pradeda ir baigia savo poemas Dzeusu, tradiciškai kreipdamiesi į šlovinamą valdovą, kurio pavaldiniai jie yra; lygiai taip ir Nestoras savo kalbą pradėjo nuo Agamemnono ir juo baigė. Pindaras taip pat labai suartina Hieroną ir Dzeusą 10–11 eilutėse ir kreipiasi į Hieroną pirmoje ir paskutinėse odės strofose. Kaip Dzeusas suteikė Agamemnonui valdžios skeptrą ir galią teisėjauti, taip ir Hieronui jis įteikė teisingumo skeptrą.

Galima paminėti kai kurias paraleles, kylančias iš šių dviejų valdovų veiksmų ir

jų aplinkoje esančių asmenų: Agamemnonas sukviečia achajų kilminguosius į pasitarimą, o pas Hieroną sėdi „geri / draugai aplink apkrautą stalą“ (16–17). Nestoro žodžiai Agamemnonui pasiūlo pavyzdinius santykius tarp karaliaus ir jo patarėjų. Karalius turi būti pasirengęs ir kalbėti, ir klausytis gerų patarimų. *Iliadoje* šis vaidmuo atiteko Nestorui, o Sirakūzuose tai yra sukviesti poetai, ypač vienas konkretus poetas, kuris imsis šio vaidmens, kalbėdamas taip drąsiai, kaip ir Nestoras dėl karaliaus gerovės.

Iliados Agamemnono personažas yra įdomus intertekstualiai ne tik dėl aprašomos jo turimos valdžios panašumo į Hierono, bet ir dėl jo ryšio su Pelopu. Šis ryšys kyla genealogiškai ir per Agamemnono skeptrą, kurį galima traktuoti kaip dovanos, suteikiančios politinę galią, pavyzdį. Juk jis buvo duotas dievų ir Pelopui, ir po jo ateinančioms kartoms. Taigi, mitologinis karalių archetipas Pelopas tampa vienu iš svarbiausių personažų odėje panaudotame mite. Plėtojant šią mintį, norėtusi teigti, kad conceptualiai šis Hierono skeptras yra taip pat Pelopo ir Agamemnono skeptras, gautas iš Dzeuso¹¹. Tačiau *Iliadoje* skeptras buvo duotas Pelopui Hermio, žirgų vadeliootojo, kuris savo ruožtu jį davė Atėėjui, žmonių „ganytojui“. Tad nėra keista, kad Pindaras, siekdamas kuo labiau šiuos herojus susieti, pabrėžia, kad Hieronas valdo teisingumo skeptrą avingoje Sicilijoje ir mėgsta kautis ant žirgo (23 eil.).

Galima teigti, kad Pindaras pasirinko Pelopo mitą ne vien dėl galimybės sugretinti laimėtoją Hieroną su Olimpinių žaidynių įkūrėju, bet ir dėl to, kad šis herojus yra dinastijos, prasidėjusios su nepaprasta dieviška malone ir atėjusios iki Agamem-

⁹ Morgan, 2015, 224.

¹⁰ Vyrų valdovas esi, ir Dzeusas tau patikėjo / Skeptrą su teisėm plačiom, bet kad su visais pasitartum (A. Dambrasuko vertimas).

¹¹ Morgan, 2015, 227.

nono, narys. Tai buvo dinastija, kuri visada užėmė svarbią vietą graikų vaizduotėje dėl turtų ir kilmingumo, taip pat dėl permainingo likimo, kuris buvo dažnai vaizduojamas tragedijose. Pindaras atrinko šios tradicijos teigiamus motyvus, kreipdamas dėmesį į šlovę ir valdžią – pagrindines Pindaro vaizduojamo Hierono savybes.

Dar vienas poetinis tekstas, su kuriuo galima lyginti šią odę, yra Hesiodo *Teogonija*, jos 81–84 eilutės, jungiančios teisingumu grįsto valdymo ir poezijos svarbos idėjas.

Hes. *Th.* 81: ὄν τινα τιμήσωσι Διὸς
κοῦραι μεγάλοιο
γεινόμενόν τε ἴδωσι
διοτρεφέων βασιλῶν,
τῷ μὲν ἐπὶ γλώσση
γλυκερὴν χεῖουσιν ἔερσῃν,
τοῦ δ' ἔπε' ἐκ στόματος ῥεῖ
μείλιχα: [...]¹²

Čia slypi kelios reikšmingos detalės. Mūzų palaimintas karalius geba teisingai spręsti ir šis jo gebėjimas išskiria jį iš kitų aplinkinių žmonių kaip auksą nuo ugnies; kaip išskiriamas ir Hieronas. Šioje odėje karaliai yra susiejami su poetais, tad gerų karalių savybe tampa ir gebėjimas išmintingai kalbėti. Taip pat karaliai yra artimai susiję su Dzeusu: ir poetai, ir karaliai naudojami mūzų dovanomis, tik pastarųjų valdžia, skatinanti paklusti, kyla iš Dzeuso ir pasireiškia politikoje. Galima būtų teigti, jog poetų atvykimas pas palaimintąjį Hieroną, kad pašlovintų Krono sūnų, primena mūzų kilimą į Olimpą pas Dzeusą, kur jos giedoja apie nemirtingųjų žygdarbius ir jų tėvą, kuriantį įstatymus.

¹² Ką tiksliai Mūzos, dukros didžiojo Dzeuso, pageria, / Ką iš karalių, Dzeuso augintinių, mato užgimsiant, / Tam ant liežuvio užlieja saldžiąją rasą, malonūs / Žodžiai tam iš burnos pradeda srūti (A. Kairienės vertimas).

Teogonijos citata priklauso platesniam žanrui, kurį būtų galima pavadinti „pamokymais“, turinčiam indoeuropietiškas šaknis¹³. Šis žanras pristato patarimus paveldėtojiui, duodamus karaliaus arba patarėjo, ir graikų literatūroje pasižymi trimis bruožais: geras valdovas yra neklystantis kalbėtojas, jis taip pat su kitais elgiasi pagarbiai ir yra jų simbolis (į gerą karalių žmonės kartais žiūri kaip į dievą). Valdovo atitinkamas kalbėjimas – „valdovo tiesa“ – užtikrina valdų ir žmonių klestėjimą. Galima sakyti, kad indoeuropietiškame modelyje autoritetinga poeto šneka gali būti prilyginta karaliaus kalbėjimui; Pindaras tuo ir tiki¹⁴.

Apibrėžus gero valdovo savybes, galima pažvelgti į subtilias smulkmenas, padedančias klausytojui įsisaugoti pateiktą mintį. Kaip pavyzdį verta imti tikėjimą, kad gero karaliaus valdos bus klestinčios. Gerovė ir žemės ūkio gerybės yra gero, teisingo valdymo rezultatas, o 12–13 eilutės atskleidžia daugiau: Hieronas valdo „avingoje / Sicilijoje“. Sicilijos klestėjimas (avių gausa) buvo tapęs priežodžiu, ir būtų lengva šią vietą skaityti kaip pastovų pagiriamąjį epitetą tėvynei, bet susidaro implikacija, kad ši sala būtent dėl to yra vaisinga, kad ją valdo geras valdovas, ypač žinant, kokie artimi yra klestėjimo ir teisingumo sferos vaizdiniai.

Kadangi didžiausia *Pirmosios Olimpiados odės* dalis paremta Hierono ir Pelopo palyginimu, kai kurie mokslininkai teigia, kad pats mitas buvo panaudotas Hierono šlovinimui; tai leidžia kelti prielaidą, kad pats valdovas po savo mirties susilauks tokios pat herojams skirtos garbės¹⁵. Kita vertus, Pindaras labiau kreipia dėmesį į

¹³ Morgan, 2015, 230.

¹⁴ *Ibid.*

¹⁵ Verdenius, 1997, 1–2.

žemiškąjį Hierono gyvenimą ir jo pasiekimus, apie mirtį neužsimindamas. Kyla klausimas, kokią reikšmę odės interpretacijai turi kitos įvairios paralelės tarp Hierono ir Pelopo: pavyzdžiui, kaip Pelopas atnešė Olimpijai šlovę laimėjęs prieš Oinomają vežimų varžybose globojamas Poseidono, taip ir Hieronas prisidėjo prie Olimpijos šlovinimo nugalėjęs varžybose padedamas Dzeuso¹⁶.

Mitinis aspektas odėje ne tik kuria paralelę tarp Hierono ir Pelopo, bet ir pristato dar vieną labai svarbų mitinį veikėją – Tantalą, kuris yra pateikiamas kaip neigiama priešprieša pirmiesiems dviem¹⁷. Vis dėlto ryšys tarp Hierono ir mitinių asmenų nėra tik paprastas gero ir blogo prado palyginimas. Mitas išsamiai aptaria valdovams kylančias problemas, taip pat Tantalo šeima glaudžiai susijusi su turtu ir kilmingumu – Pindarui kaip poetui nepaprastai svarbiomis idėjomis.

Mitas, prasidedantis 25 eilutėje ir pasakojamas beveik visą likusią odę, gali būti skaitomas kaip nepaprastai sėkmingų mirtingųjų statuso problematikos aiškinimas. Tantalo mitas atskleidžia *mitybinį* nusizengimą, išreikštą kaip kanibalizmą arba kaip dieviškų vaišių dovaną paprastiems mirtingiesiems¹⁸.

Kad mitas būtų teisingai suprastas, reikia tinkamai įvertinti mitybinio nusizengimo svarbą, taip pat maisto kaip aukojimo ir puotavimo vaizdinį. Mitas yra susiejamas su Hierono draugų puotos stalu pirmoje antistrofoje, primindamas klausytojams apie Tantalo kanibališką, dievų negerbiančią puotą. Nors Tantalas puotauja kartu su dievais, jis akivaizdžiai nėra jiems lygus, net paverstas nemirtingu,

t. y. įgijęs savybę, kurios dauguma paprastų žmonių negali nė tikėtis. Tantalas būtų teisingai pasielgęs, jei būtų supratęs, kad jis yra išskirtas iš kitų žmonių ir todėl yra pranašesnis už juos, bet kartu ir gerbęs atstumą, vis dar egzistuojantį tarp jo ir dievų. Tantalas nusikalto peržengdamas hierarchines ribas, dalydamas kitų nepelnytą dievų maistą. Dievų mylimam mirtingoju, nesuprantančiam, kiek garbės pelnė iš dievų, Pindaras priešina jo sūnų. Poetas vartoja puotavimo ir vaišingumo motyvus, kad paaiškintų, kaip reikia gerbti ribą tarp mirtingumo ir nemirtingumo, kurią kitados buvo leidžiama peržengti, duodamas ir Hieronui, ir klausytojams pavyzdį, kas nutinka, kai dievų mėgstamo mirtingojo arogancija peržengia leidžiamas ribas. Hierono puikiai iškelta puota išvengia šių pavojų, kurių funkcija poemoje yra teikti pamoką ir patarimą aukščiausiai žmonių valdžiai.

Odės klausytojai sužino, kad Hierono valdžia kyla iš galios, teisingumo ir kultūros. Kaip Hierono valdžia susieja poeziją ir galią, taip ir Pindaras šiais būdais išreiškia savo kaip poeto autoritetą: klausytojas, odės pradžioje girdejęs, kaip idiliška Hierono karalija supina teisingumą ir poeziją, 103–105 eilutėse išgirsta panašią žinią apie galią ir kultūrą. Poetai ir karaliai egzistuoja paraleliai, tik pastarųjų viršenybė kyla iš Dzeuso¹⁹. Jie visi, užimdami aukščiausią poziciją, privalo mokėti neperžengti nustatytų ribų. Šioje riboto pranašumo situacijoje Pindaras pats užima svarbią padėtį, sukurdamas taisykles. Tai yra pasaulis, kuriame išmonė, galia ir poezija egzistuoja glaudžiai susijusios, ir kur pergalė žaidynėse yra teisingai skleidžiamos valdžios simbolis.

¹⁶ *Ibid.*, 3.

¹⁷ Pindar. *The Complete Odes (Oxford World's Classics)*, New York: OUP, 2007, 141.

¹⁸ Morgan, 2015, 234.

¹⁹ Morgan, 2015, 252.

Hieronui Sirakūziečiui už žirgų lenktynes

I str.

- 1 Geriausia – tai vanduo, ir auksas, kaitinantis ugnimi,
ryškus nakčia, yra svarbiau už žmonių kurtus turtus;
varžybas jei pašlovinti,
brangi širdie²⁰, geidi,
5 šiltesnio nieko neieškok
už dienomis tą ryškią žvaigždę giedrame danguj,
ir nekalbėkim apie puikesnes varžybas nei Olimpinės;
čia himnas įspūdingas persmelkia
mintis poetų, apdainavusių
10 Kronidą, ir atvykusių
į gerbiamą Hierono židinį namų,

I antistr.

- kuriam teisingumo skeptras priklauso avingoje
Sicilijoje, pasižyminčiam puikiausiomis dorybėmis,
taip pat išgarsintam
15 gražiausios muzikos,
kurią atliekame, geri
draugai aplink apkrautą stalą. Tai dorėnų²¹ lyrą nuo vinies
nuimk, jei Pisos, Fereniko²² žavesys
protan saldžiausias dėjo mintis,
20 kada šalia Alfėjo²³ žirgas veržėsi,
neraginamas lekiantis lenktynėse,
kuris ir pasiekė valdovui pergalę,

I ep.

- kur Sirakūzuos karaliauja, mėgstantis ant žirgo kautis. Šviečia jo šlovė
daug garbę pelniusių herojų išauginusioje Pelopo lidiečio įkurtoje tėvynėje²⁴,
25 kurį mylėjo žemę kratantis
galingas Poseidonas, išimtą Klotò iš švarinančio puodo,
skaisčiu iš dramblio kaulo papuoštu pečiu.

²⁰ „Brangi širdie“ – Pindaras reguliariai kreipiasi į save arba vartoja pirmo asmens (dažnai pažymimąjį) įvardį odės kulminacinėse ar pereinamosiose vietose (pvz., 17, 36, 52, 100 eilutėse). Jo kreipimasis į Pelopą (36) ir Hieroną (107) irgi rodo kulminacinį skirsnį.

²¹ Dorėnų lyrą – kadangi nėra jokio įrodymo apie specifinę dorėnų lyrą ar kadangi odės metras yra ajolietiškas, ši užuomina tikriausiai skirta apibūdinti Sirakūzų dorietišką būdą ir galbūt dorėnų dialekto pavartojimą Pindaro chorinėje lyrikoje.

²² Ferenikas – pergalę atnešęs Hierono žirgas.

²³ Alfėjas – upė, tekanti per Olimpiją.

²⁴ Pelopo lidiečio įkurta tėvynė – Peloponesas (Pelopo sala). Pats Pelopas buvo kilęs iš Sipilo Lidijoje Mažosios Azijos vakaruose.

Be abejo, yra stebuklų, nors gal paprastų žmonių šneka, teisingai kalbai
prieštaraujanti,
klaidina, papuošta melavimais margais,

II str.

- 30 tačiau Charitė²⁵, reiškinius visus darydama gerus mirtingiesiems,
suteikia šlovę: šitaip ji neįtikimą galimu
vis paverčia dažnai:
artėjanti diena
juk liudininkė protingiausia bus.
- 35 O vyrai pakalbėti tinkamai yra apie dievybes būtina: mažesnis šitaip priekaištas.
Sūnau Tantalo, garbinsiu tave kitaip negu senieji autoriai,
kai tėvas pakvietė geriausiai suruošton
puoton mielam savajam Sipile,
dievams atlygindamas už vaišes duotas.
- 40 Spindinčio tridančio dievas pagriebė tave,

II antistr.

- užtemusiu iš geidulio protu, ir augsintais žirgais
į tolimus namus nukėlė šlovinamo Dzeuso,
į kur vėliau
ir Ganimedas juk atvyks,
- 45 pas Dzeusą dėl tokios pat priežasties.
Kai tu dingai, ieškoję vyrai nesurado, taigi motinai
pasakė paslapčia tuoj pat kažkas kaimynų pavydžių,
kad vandeny užvirusiam tave
aštrių peiliu supjaustė dalimis per sąnarius
- 50 ir vietoj paskutinio patiekalo kūną prie stalų
pasidalinę tavo sušlamštė.

II ep.

- O man besočiu²⁶ neįmanoma palaimintųjų ką vadinti. Taip negalima.
Likimas netektį yra paskyręs piktžodžiautojams.
Jei, žinoma, mirtingą vyrą Olimpiečiai kokį nors
- 55 pašlovino, tai Tantalą: bet jis suvirškinti
didžiulės laimės negebėjo, taigi pelnė nesaikingumu
baisiausių lemtį, kokią tėvas pakabino sūnui akmeniu sunkiu,
kurį norėdamas numesti nuo savęs, linksmybių vengdamas jis klaidžioja.

---

²⁵ Charitė – žavesio ar šlovės personifikacija. Vienas iš Pindaro dažniausiai vartojamų vaizdinių.

²⁶ „Besotis“ – gali būti kanibalo eufemizmas.

III str.

- Ir neša apgailėtiną gyvenimą šį nuolat nepakenčiamą,
60 ketvirtą vargą, prie kitų trijų²⁷, iš nemirtingų pasivogęs jis
gėrikams panašiems
ambroziją su nektaru
dalino: taip nemirštančiu dievybės jį
seniai padarė. Jei kažin koks vyras tiki dievą elgesio nematant prasto, neteisis yra.
65 Todėl atgal jo sūnų siuntė nemirtingieji
į trumpaamžę giminę žmonių.
Kai žydinčiame brendime
plaukeliai švelnūs juodą smakrą dengė Pelopui,
artėjančioms vedyboms apgalvojo kaip

III antistr.

- 70 pisiečio tėvo dukterį Hipodamėją²⁸ šauniąją
paimti. Nukeliavęs link putotos jūros, vienas prieblandoj
pasikvietė griausmingąjį,
tridantį valdantį, kuris
atvyko ten akimirksniu,
75 ir tarė jam: „Jei brangios dovanos Kipridės, Poseidonai, gera ką
suteikia, vario ietį Oinomajo sulaikyk,
greičiausiai nugabenki vežimu mane
Elidėn ir priartink pergalę.
Juk tris ir dešimt sunaikino norinčiųjų vesti jis
80 ir vestuves atideda

III ep.

- dukters. O didelis pavojus vyro nedrąsaus nepuls.
Iš tų, kuriuos mirtis išstiks, kodėl kažkas turėtų be šlovės
senatvę leisti tamsumoj sėdėdamas beprasmiškai,
negaudamas jokių gėrybių? Man varžybos šios
85 priklauso: tu gi sėkmę brangią duok.“
Taip tarė: nekalbėjo neišpildoma kalba. O jį dievybė gerbianti
auksingus suteikė ratus ir žirgus nenuilstančių sparnų.

---

²⁷ „Ketvirtą vargą, prie kitų trijų“ – Titijo, Sizifo ir Iksiono – kitų trijų didžiųjų nusikaltėlių – bausmės. Kita teorija teigia, kad ši sąvoka gali būti priežodis, reiškiantis nuolatinį sunkų darbą.

²⁸ Hipodamėja – pažodžiui „arklių tvardytoja“.

IV str.

- O jis, nubloškęs Oinomajo galią, paėmė merginą tą žmona,
kuri pagimdė valdovus šešis, geidaujančius laimėjimų vaikus.
90 Aukojimuose nūn kruvinuose²⁹,
taip pat nuostabiuose yra pagerbiamas,
Alfėjo kur brastoj,
gulėdamas dažnai aplankomame pilkapyje priešais vaišingiausią aukurą³⁰. Šlovė
toli Olimpiadų matoma lenktynėse Pelopo,
95 kur rungtys kojų spartumos
ir aukštumos jėgos narsios atskleidžiamos:
o nugalėjęs likusį gyvenimą
meduotu ramumu gardžiuojasi

IV antistr.

- kiek kam laimėtos varžytuvės leidžia. Kasdieninė pagarba
100 yra svarbiausias reiškinys, kuris nutinka kiekvienam mirtingųjų. O man pagerbt
kitokį asmenį giesme arklių rungčių –
melodija juk ajolietiška – ³¹
yra privaloma: esu užtikrintas, už draugą nėr
kitokio prašmatnių dalykų žinančio, ir stiprumu viršesniojo
105 kurį dabar dar puoštume šlovingom odžių vilnimis.
Globoja dievas valdantis,
Hieronai, tavo reikalus,
o jeigu greitai nepaliks,
saldžiau, tikiu,

IV ep.

- 110 su vežimu greitai važiuosiu, rasdamas palankų kelią žodžių, kad
atvykčiau pas iš tolo matomą Kronido kalną. Mūza, sauganti mane,
prižiūri strėlę galingiausios pastangos:
vieni vienur galingi, o kiti kitur. Aukščiausi reikalai
prieinami karaliams. Ir nebežiūrėk toliau.
115 O kad galėtum šitaip gerbiamas ilgai gyvent, o aš su nuolat laiminčiais
bendraut, helėnų tarpe išsiskirdamas išmintimi.

---

²⁹ „Aukojimuose nūn kruvinuose“ – Pelopas buvo garbinamas kaip herojus: jam buvo aukojamas juodas ožys.

³⁰ „Vaišingiausią aukurą“ – Dzeuso.

³¹ „Melodija juk ajolietiška“ – ajoliečiai buvo ankstyvieji šiaurinės Graikijos gyventojai. „Ajolietiška melodija“ galėjo reikšti specifinę jų muziką arba tiesiog muzikalumą.

ŠALTINIAI

Garbačiauskas, Paulius, 2015: Rinktiniai gnominiai fragmentai, *Problemos* (87), 175–177, <http://www.zurnalai.vu.lt/problemos/article/view/5290/3448> (žiūrėta 2016 10 09).

Hesiodas, 2002: *Teogonija*, vertė Audronė Kairienė, Vilnius: Aidai.

Homeras, 2007: *Iliada*, vertė Antanas Dambrauskas, Vilnius: Vaga.

Pindar, 1937: *Olympian I*, ed. John E. Sandys, Cambridge: HUP, <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus:text:1999.01.0161> (žiūrėta 2016 10 09).

LITERATŪRA

Kiichiro, Itsumi, 2009: *Pindaric Metre. The 'Other Half'*, Oxford: OUP.

Morgan, Kathryn, 2015: *Pindar and the Construction of Syracusan Monarchy in the Fifth Century B.C.*, New York: OUP.

Norwood, Gilbert, 1974: *Pindar*, London: UC Press.

Pindar, 2007: *The Complete Odes*, ed. Stephen Instone, New York: OUP.

Race, William, 1997: *Pindar. Olympian Odes. Pythian Odes*, London: HUP.

Verdenius, Willem Jacob, 1997: *Commentaries on Pindar Vol. II*, Leiden: Brill.

Gauta 2016 09 06

Priimta publikuoti 2016 11 30

Autorės adresas

Vilniaus universitetas

Filologijos fakultetas

Universiteto g. 5

LT-01513 Vilnius

El. paštas: linaelty@gmail.com